

gué altres derivats, com aquest que ja podem documentar a l'Empordà a princ. del S. XII: «porcos --- singulares --- occidentant porcos et habeant caput et pedes et <in>testina, quae vulgo dicunt *bullada*» en un doc. de Sant Pere de Roda, de 1116 (*Hist. de Lgd.*, 855).⁴

No tenen res de comú en llur origen el cat. *embullar* i el mot modern *embrollar*. Aquest és un manlleu del fr. *embrouiller* i de l'it. *imbrogliare* que entrà potser alhora des de França i des d'Itàlia. En català no es documenta fins c. 1700 (*Lumen Domus, DAG.*; i Joan López, c. 1780, *AlcM*); el substantiu *embrolla* [no en Belv. ni Lab. 1839], en *AlcM* des de 1810, és més original del català, i el trobem ja en Pitarrà c. 1865: «jo sé que vostè és / --- / lo qui és per anà elegit / contra'l govern, al Congrès: / no vull que may cap *embrolla* / pugà sortir de la vila», *L'Esquella de la Torratxa (Gatades 1, 63)*. Per a l'origen d'aquesta família i les relacions entre les formes catalana i castellana (també manlevada), veg. DCEC, s. v. En el nostre temps *embullar* i *embrollar* en la nostra llengua han vingut a percebre's com a meres variants fonètiques l'un de l'altre: d'on la possibilitat d'encreuaments locals, com *ambrúll* a certs punts del Rosselló (Caixàs, 1960).

DERIV.: *Embrolla. Embrollat. Embroller; -leria Embrollós. Embrollaire. Embrollament. Embull (supra). Embullada. Embulladís. Embullador. Embullat. Embullament. Embullim. Embullista. Embulloc. Embullòrum. Embullós. Esbull (supra). Esbulladissa. Esbulladís.*

CPT.: *Embullajil.*

¹ Mal llegit *desbuclar* i *esbudellar* en l'ed. Bofarull. Hi ha un *esbutla* rimant amb *butla* en el *Torcimany d'Aversó* (240b), però no definit — ² MilàF ja va recollir-la en una versió com la D en la 1.^a ed. del *Romillo* (1853). A l'ed. definitiva de l'obra indica les diverses variants, entre elles la A i la B que, si fa no fa, porten totes dues *ab la punta de l'espasa jo l'hi desjiu*; la versió A, sembla que remunta al S. XVI o el XVII. — ³ Ja potser no té res a veure amb això el mot *bourdouio*: «talo pamens qu'uno *bordouio* / de marrit chin craco-garroüio», trad «enchevètrement», *Calendau* x, 66.1. Encara que en rigor fóra possible que un **desboulho* passant a **dourbouio* sofrís després tal metàtesi. — ⁴ Si és completa la descripció de *Pollada* rossellonesa que dona *AlcM* seria un mer derivat de *olla*; el *DAG* hi afegeix que no hi pot mancar «molt adob de can saladà». Havent-hi porc no hi hauria també *bulls* de sang? Potser *bullada* > (*b*)*ollada*, amb etimologia popular?

Emburinada, V. buri (BORA) Embuís, V. embussar Embusió, V. ús

EMBUSSAR, 'obstruir un conducte', com que té la forma *embossar*, present *embossa*, en català antic i en els dialectes que avui distingeixen la *u* àtona de la *o*, sembla que en realitat està per *EMBOÇAR*; és

versemblant que en el fons sigui el mateix mot que l'antic i castellà *emboçar* 'tapar la boca' (parlant de persones que se la cobreixen amb una part de la capa, etc.), aplicat figuradament a un conducte del qual hom tapa o cobreix la boca o sortida; verb que deriva d'un ll. vg. **IMBŪCCIARE*, derivat de *BŪCCA* 'boca'. □ 1.^a doc.: *Embussar* S. XIV; *embussar*, 1803, Belv. («*embussarse* una canonada o conducte: atramparse, assolvarse; *obstrui*»).

«Com fos pervengut a orelles de Ezequies, rei de Judà, que lo rei --- dels sirians vengués contra Jerusalem ab furor de batalla, féu consell ab los prínceps de sa terra e ab los altres barons forts, que degués *embossar* totes les fonts qui eren fora la ciutat de Jerusalem; e, ab consentiment de tots, ajustà grans companyes, les quals trencaren totes les fonts e lo riu qui passava per mig de la terra, per ço que si los reis sirians venien, no trobassen abundàncies d'aigües a ells necessàries», del parlament de Pere el Cerimoniós a les Corts, l'any 1370 (*NCL. XIX*, p. 45). En el *Somni de Joan Joan*, val., c. 1500: «mas no s'adonen del engan, / que'l cuc del vell, / quan vol filar o fer capell / tantost se penja, / i que jamés la fulla menja / ben mastegada; / vist que tostemps està *'mboçada* / la sua ayguera, / i que tostemps la sangonera / tenen malalta» (v. 2797).

Altres de les dades més antigues que s'assenyalen les trobem en les documentacions municipals sobre els conductes d'aigües: «moltes altres clavegueres no podents buydar per lo *embossament* d'aquella, romanen axí mateix *embossades* e reblertes», a. 1401, arxiu municipal de Barcelona; i, en el còdex Çagarriga, sobre les aigües de la font de la Ciutat de Mallorca en el S. XIV: «de la possessió del Bernat Saganada atrobaren una fibla *embossada*» (*AlcM*).

En altres textos de primera hora, si bé no es tracta sempre del pas de fluids o conductes de líquids, hi ha idees comparables d'obstrucció o tapament, i en tots veiem la vocal *o*, com en aquests altres dos del S. XIV: «deu --- contrestar al peccat de accidia, que és ---, per no acostumarse o no curar de fer bé, viure tapats e *emboçats* a fer los manaments de Déu, havent en avorrimient --- les persones qui-ls induexen a fer bé», Eiximenis (*Cercapou, NCL. I*, 65.12; substituït per *en-cegats* en l'ed. Miquel, lin. 650). «Pus fil de Rey à rebuda cavalaria, él deu ben fer sobre tots los altras, axí com lo rag del sol *anbo<s>sa* las estélas», Reixac (*Questa*, 31.6, trad. «li rais del soleil apert sor les estoiles», ed. Pauph., 40.13).

Cal adherir-se a la conclusió d'*AlcM* que el mot apareix sempre amb *o*, antiga i moderna, en els textos i parlars de dialecte occidental, valencià i mallorquí; en tots, en un mot, els que distingeixen entre *o* i *u* àtones, i només hi ha *u* allà on es confonen; com a Menorca: «pa moll, *embussa* 's coll» adagi recollit per Camps i Merc. (*Folkl. Men. de la Pag. I*, 294).

Incoent-hi els escriptors del domini central, en el S. XIX: «per tenir mon olfato *embussat*, o un poc lo nas tapat, de resulta del fred o fluxió, a ratos», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 188); la idea no difereix en